

מסורת הש"ס

(א) פטהדרין ו: [ע"ש], (ב) שס פת. מסכת טו: תמורה ו, (ג) [שנת מב קלה. טוכה טו. יעמות כח.], (ד) [נכרות ממ. וט"ג], (ה) לעיל כח. נדרים מר: מולין קלד: תמורה ו. נדה נא., (ו) לעיל יא., (ז) ויקרא כג., (ח) וכדמתי בירושלמי במס' מעשרות פ"ג כל"ל וכן הגיה מהרש"א בסנהדרין פה. ד"ה מרחו,

תורה אור השלם

1. לא תביא אֶתְּנָן וְזוֹהָ ומוֹחֵד קֶלֶב בֵּית יי אֱלֹהֶיךָ לְקֵל גֵּדֵר בִּי תוֹעֵבָת יי אֱלֹהֶיךָ גַּם שְׁנִיָּהֶם: דברים כג יט 2. כִּי הִלַּל יִשְׁעַי עַל תַּאֲוַת נַפְשׁוֹ וּבִצְעַ בְּרִיךְ נֶאֱמָר יי: תהלים י ג 3. וְכִרְמֶיךָ לֹא תַעֲוֹלֵל וּפְרֹט כִּרְמֶיךָ לֹא תִקְלַט לְעֵנִי וְלֹא־תַעֲבֹב אֶתְּם אֲנִי יי אֱלֹהֶיכֶם: ויקרא יט י ובקצרבם אֶת קְצִיר אֲרֻצְבָּם לֹא תִבְלֶה פֶּתַח שְׁדֶךְ בִּקְצֹרֶךָ וְלִקְטֹן קְצִירֶךָ לֹא תִקְלַט לְעֵנִי וְלֹא תַעֲבֹב אֶתְּם אֲנִי יי ויקרא כג כב

לעני רש"י

אישקובי"ר. לטאטא, לנקות.

רבינו חננאל

ובכו רבכו ודחה הא דאבי ואמ' לעולם הני כולהו סבירא להו שינוי קוניה, ור' שמע' בן יהודה לא אמ' אלא בצבע שיכול להעבירו על ידי ספון כדאמרין, ובית שבאי דאמ' אם נתן לה באמנה חטים ופשאון סלת וכולי' אטור משום דלגבוה ומאים, ור' אליעזר בן יעקב דאמי הגזול חטים וטענו וכולי' והפריש ממנה חלה אין זה מברך להפריש חלה, אלא מנאץ שמברך על מה שאינו שלי, וזו היא מצוה אחת בעביהו. ור' ישמעאל דאמי' נותן פיהא אפילו מן העיסה משום דכתי' תעובב ויתירא מריבויא דקריא קא מפיק ליה, ועד כאן לא אמר ר' שמע' בן אלעזר כל שבח שהשביח גזולן ידיו על העליונה, נוטל שבחו, שכל הגזולין משלמין כשעת הגזלה, כחש אומי' לו הרי שלך לפניך, בבחשה אדר בריא. אמ' רב יהודה הא' שמואל היולבאת כר' שמע' בן אלעזר. ואקשינן, ומי אמי' שמואל כחש מחזיר לו הגוילה והאמ' שמואל אין שמין לא לגנב ולא לגזולן אלא לנזקין, פיר' אם כחש אין שמין ונותנין לו הגוילה בעיניה לגזול אלא נותן לו אחר כעין שגזל. ופרקינן אליבא דרב, כי קאמי' שמואל אין שמין אלא נותן לו אחרת כעין שגזל בבחשה דלא הדר, חדושיבין לה כמחה, וכי אמ' הלכה כר' שמע' בן אלעזר וליה לשמו' לא סבירא ליה.

הגזול עצים

מאספורק. שס מקוס: **בוזע** צרך. גזול ומנכך. בוזע כמו כל בוזע בזע (משלי א): **מאי קאמר**. איירי בשבחה וקמתי הרי שלך לפניך והאי לישגא לא שייך למימר אלא בדבר שכיחש מקדמותו שאמר לו טלטו כמות שהוא כחוש: **מזוט פאה** להפריש מן

דמאספורק בית שמאי אוסרין וב"ה מתירין מאי טעמיה דבית שמאי אמר קרא יגב שניהם לרבות שינוייהם ובית הלל אמר קרא הם ולא שינוייהם ובית שמאי הא כתיב הם ההוא מיבעי ליה הם ולא ולדותיהם ובית הלל תרתי שמעת מינה הם ולא שינוייהם הם ולא ולדותיהם ובית הלל גמי הכתיב גם * גם לב"ה קשיא רבי אליעזר בן יעקב מאי היא דתניא א"ר אליעזר בן יעקב אומר הרי שגזול סאה של חמין טחנה לשה ואפאה * והפריש ממנה חלה כיצד מברך * אין זה מברך אלא מנאץ ועל זה נאמר ²בוזע ברך נאץ ה' ר' שמעון בן אלעזר מאי היא דתניא כלל זה אומר ר' שמעון בן אלעזר כל שבח שהשביח גזולן ידיו על העליונה רצה נוטל שבחו רצה אומר לו הרי שלך לפניך מאי קאמר אומר רב ששת ה"ק ה' השביחה נוטל שבחו כחש אומר לו הרי שלך לפניך דשינוי במקומו עומד אי הכי אפילו השביח גמי אמרי ²מפני תקנת השבים ר' ישמעאל מאי היא דתניא³ ימצות פאה להפריש מן הקמה לא הפריש מן הקמה מפריש מן העומרים לא הפריש מן העומרים מפריש מן הכרי עד שלא מרחו מרחו מעשר ונותן לו משום ר' ישמעאל אמרו ה"אף מפריש מן העיסה ונותן לו א"ל רב פפא לאביי איכפל כל הני תנאי לאשמועינן כב"ש א"ל הכי קאמרי ⁴לא נחלקו בית שמאי וב"ה בדבר זה אומר רבא במאי דלמא עד כאן לא קאמר רבי שמעון בן יהודה התם אלא בצבע הואיל ויכול להעבירו על ידי צפון ועד כאן לא קאמרי ב"ש התם אלא לגבוה משום דאימאים ועד כאן לא קאמר ר' אליעזר בן יעקב התם אלא לענין ברכה משום ⁵דהוה ליה מצוה הבאה בעבירה ועד כאן לא קאמר ר"ש בן אלעזר התם אלא בהכחשה דהדר ועד כאן לא קאמר ר' ישמעאל התם אלא לענין פאה משום דכתיב ³תעובב יתירא וכי תימא ליגמר מיניה מתנות עניים שאני כדבעי ר' יונתן דבעי ר' יונתן מאי טעמא דר' ישמעאל משום דקסבר שינוי אינו קונה או דלמא בעלמא קסבר שינוי קונה והבא משום דכתיב תעובב יתירא ואם תמצוי לומר טעמא דר' ישמעאל משום דקסבר שינוי אינו קונה תעובב יתירא דכתב רחמנא למזה לי וכו' לרבנן תעובב יתירא דכתב רחמנא למזה לי מבועי ליה לכדתניא ⁶המפקיר כרמו והשכים לבקר ובצרו חייב בפרט ובעוללות ובשכחה ובפאה ופטור מן המעשרי אומר רב יהודה אומר שמואל הלכה כרבי שמעון בן אלעזר ומי אמר שמואל הכי ⁷והאמר שמואל אין שמין לא לגנב ולא לגזולן אלא לנזקין בשלמא לרבא דאמר כי קאמר ר' שמעון בן אלעזר התם בהכחשה דהדר לא קשיא כי קאמר הלכה כרבי שמעון בן אלעזר דשינוי במקומו עומד בהכחשה דהדר וכי קאמר שמואל התם אין שמין לא לגנב ולא לגזולן אלא לנזקין בהכחשה דלא הדר אלא לאביי דאמר כי קאמר רשב"א בהכחשה דלא הדר קאמר מאי איכא למימר אביי מתני הכי אמר רב יהודה אמר שמואל אמרו

הגזול עציים פרק תשיעי בבא קמא

צד.

ואפאה (והירים) [והפריש] ממנה חלה. משעת גלגול מתחייב צחלה אלא רבותא קמ"ל דאע"פ שעשה כל השינויים הללו אין אלא מנאץ א"נ משום דהיכא דאין תחילתו עיסה אין מתחייב צחלה עד

לא הפריש מן הקמה יפריש מן העומרים. אביי לטעמי' דלומר דריש תמורה (ד' ו. ו) ושם ד"ה אמר) כל דלומר רחמנא לא תעבד אי עבד מהני ומפרש התם דטעמא דפריש מן העומרים משום תעובב יתירא דצלא תעובב יתירא לא היה מיחייב דכיון דעבד על לא תכלה הוה אחינא דאהני ופטור ולהכי אנטריך אביי בשמעתינן ע"כ לר' ישמעאל למימר שינוי במקומו עומדת אכל לרצא דלמח התם כל דלמר רחמנא לא תעבד כי עבד לא מהני בלא תעובב יתירא מפריש מן העומרין ולא מצעי ליה תעובב יתירא אלא למפקיר כרמו או לרבי ישמעאל אי שינוי קונה אנטריך דמפריש מן העיסה ואם תאמר לאביי דאנטריך תעובב יתירא לחייב מן העומרים מפקיר כרמו מנליה דחייב צפאה וי"ל דתרמי ש"מ וכן ז"ל לרצא אליבא דרבי ישמעאל אי סבר רבי ישמעאל דשינוי קונה דריש תעובב יתירא לחייב מן העיסה אם כן המפקיר כרמו מנליה דמשמע דהיא דרשה אחיא ככ"ע מדדייק בפרק צא סימן (נדע ד' נא. ושם ד"ה מין) דלא דתנן התם כל שחייב צפאה חייב צמעשר היינו כל מין שחייב צפאה חייב צמעשר דאי לאו הכי הרי מפקיר כרמו דחייב צפאה ופטור מן המעשר ומאי ראיא היא דלמא מתני' כרבי ישמעאל דמוקי תעובב יתירא לחייב מן העיסה ולא מיימי למדרש שיתחייב צפאה אלא ודאי ליכא דפליג אההוא תנא דמפקיר כרמו ותרמי ש"מ דפרשישני: **מרחו מעשר** ונותן לו. ואפילו למאן דאית ליה דגריה כל זמן שלא הפריש פאה ולא צברה היה הכל שלו ותתחייב הכל צמעשר ושזב לא יפטור ואם תאמר תרומה גמי לתמי שחורס ונותן לו ואין לומר דתרומה בללא הכי יפריש העני וכל פאה חייבת בתרומה חדא דא"כ מקדים מעשר לתרומה גדולה ועוד דתנן במסכת תרומות צפ"ק (מ"ה) אין תורמין מן הנקט ומן השכחה כו' ונראה לפרש משום דתרומה דבר קל למרוס לא חש להזכיר יש מפרשים דלהכי אין תורס משום דצגורין רגילין לתרוס ^א דתתנן במסכת מעשרות (פ"ב) מלא פירות ממורחין צדה מכווסין אסורים משום גזל מפחרין מותרין משום גזל צין כן וצין כן חייבין צמעשר ופטורין מן התרומה לפי שאי אפשר לגזון שעתקר אלא אם כן ניטלה תרומה גדולה: ותנן

אמר שמואל אלא לנזקין בשלמא לרבא דאמר כי קאמר ר' שמעון בן אלעזר התם בהכחשה דהדר לא קשיא כי קאמר הלכה כרבי שמעון בן אלעזר דשינוי במקומו עומד בהכחשה דהדר וכי קאמר שמואל התם אין שמין לא לגנב ולא לגזולן אלא לנזקין בהכחשה דלא הדר אלא לאביי דאמר כי קאמר רשב"א בהכחשה דלא הדר קאמר מאי איכא למימר אביי מתני הכי אמר רב יהודה אמר שמואל אמרו

עין משפט ונר מצוה

ח א מיי פ"א מהל' ברכות הל' יט וע"ש כ"מ סמך עשין כו טו"ע א"ח סי' קלו סעיף א':
ט ב ג מיי פ"ב מהל' גילה ואכילה הל' ב ועיין בהשגות ובמ"מ סמך עשין עב טו"ע ח"מ סי' שסב סעי' ב':
י ד ה מיי פ"א מהל' מתנות עניים הל' א והלכה ב':

גליון הש"ס

גמ' גב לבי"ח קשיא. עיין לעיל דף נד ע"ג מוספות ד"ה תמור: שם והפריש בטובה חלה. עיין ברכות דף מה ע"א מוס' ד"ה אכל עוב:

מוסף רש"י

ברצע ברך. ובוזע לטון גוילה דכתיב (משלי א) כן אחרות כל בוזע בזע את נפש בעליו יקח (סנהדרין א). מצות פאה להפריש חלה. חקמה. דכתיב לא תכלה, אלא הנח לפניהם והם יקללוכו (סנהדרין פח). מדרשו. ככרי נתחייב צמעשר דגמרה מלכחו (שם) דלוקט צמעשר ולתרומה (תמורה א). מעשר ונותן לו. מעשר תכלה את הכרי מכל מעשרותיו ונותן לו את הפאה, שאילו הפריסה לא יהי עניים צריכים לעשרה דלקט שכמה פאה פטורין מן המעשר (סנהדרין פח). וזה הניזק ליד חייב (מכות פו:). והשכים בבקר ובצור. וזהו היה משאלי כרס (שם) אע"ג איתו עמטו (נדרים דה). חייב בפרט ובעוללות ובשכחה ובפאה. כמו משאלי כרס (שם) אע"ג דהפקר פטור מפאה, ומן (פאה פ"א מ"ד) כל שהוא אורל ונשמר חייב צמעשר ובפאה. אפי"ה כי האי הפקר חייב בכל הני, דמפרשה טעמא דכתיב היה תעובב יתירא (סנהדרין ובעי"ז תמורה א) דלמינן צמשה תורה לא תפאר אחריך, ואמר מר לא טטול תפארתו וממנו וייתנו פאה, ודרשין בספרי אחריך וז שכתב, ובתיב לגב ולימוס ולאמנה יהיה, ויבטיח בתריה כי תבצור כמון לא תעולל אחריך דנרות הפקר כי האי גוונא, כלל הפקר גמור פטור מכולם, דתתנן ונשמר פרט להפקר (נדח נא). ופטור מן המעשר. דהפקר פטור מן המעשר (שם) דלא כמינן ציה תעובב יתירא (לעיל כח. תמורה א) אין שמין לא לגנב ולא לגזולן. שאם גנב וגזל צמחה או כלים ופתחו אלו, אין שמין הגנילה והשקרים לצללים, שחזיר גנב הפתח, אלא ישלם צמחה וכלים והשקרים ששלו, אלא לנזקין. שמיך, דכתיב והמת ייחיה לו (דעיל יא.).